

Cirkulärnr: 1991:147
Diariernr: 1991:2228
Handläggare: Ingegärd Hilborn
Avdsek: J Komrätt
Datum: 1991-10-23
Mottagare: Kommunstyrelsen
Rubrik: Underlag till reglemente för kommunstyrelsen
och övriga nämnder
Ersätter: 1972:66, 1977:110, 1978:022, 1979:156, 1979:161, 1980:13, 1980:16,
1980:23, 1980:31, 1981:7
Bilagor: 1 Underlag till reglemente för kommunstyrelsen
2 Riktlinjer för övriga nämndreglementen
3 Checklista för övriga nämndreglementen

Underlag till reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder

Enligt önskemål från många kommuner har bifogade underlag till reglemente för kommunstyrelsen och riktlinjer för övriga nämndreglementen utarbetats inom Svenska Kommunförbundets juridiska avdelning.

Som framgår av våra allmänna utgångspunkter är materialet enbart att anse som ett underlag för lokala bedömningar.

Den nya kommunallagen (1991:900) träder i kraft den 1 januari 1992. Reglerna om obligatoriska reglementen för kommunstyrelsen och övriga nämnder, som är en följd av den fria nämndorganisationen, finns i 6 kap 32 §.

I samband med kommunallagsärendet beslutade riksdagen - i syfte att slå fast principen om en fri nämndorganisation - om ändringar i vissa lagar där olika nämnders namn nämns. I propositionen med följdlagstiftning till den nya kommunallagen (prop 1991/92:17) fullföljs riksdagsbeslutet om en fri nämndorganisation genom att den särskilda benämningen på vissa nämnder i olika lagar föreslås slopas. I de lagar som innehåller hänvisningar till föreskrifter om bl a nämndernas arbetsformer i den nuvarande kommunallagen ersätts dessa med hänvisningar till motsvarande föreskrifter i den nya lagen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1992.

Vi har i vårt material beaktat följdändringarna i den ovan nämnda propositionen. När riksdagen fattat beslut om propositionen återkommer vi med information om beslutet.

I det bifogade materialet finns allmänna utgångspunkter, en modell för reglemente för kommunstyrelsen och en kommentardel. Materialet innehåller också en promemoria med riktlinjer för övriga nämndreglementen och en checklista på vad övriga nämnders reglementen bör innehålla samt exempel på hur obligatoriska uppgifter kan anges i reglementet.

Underlaget bygger på ett material som juridiska avdelningen har skickat för synpunkter till ett antal kommuner och som därefter bearbetats.

Vårt material innehåller också regler om uppgiftsfördelningen mellan nämnderna på det personalpolitiska området. Förslaget i den delen ersätter normalinstruktionen för kommunalt personalorgan (IKP 77) och personalstadgan (PST 82). Förslaget har utarbetats i samarbete med arbetsrättssektionen inom avdelningen för kommunalekonomi och personalpolitik. IKP 77 och PST 82 skall således upphävas i samband med att fullmäktige fattar beslut om reglemente för kommunstyrelsen eller personalnämnden.

Om reglemente för närvarande finns för nämnder som sköter s k fakultativa uppgifter och nämndens uppgifter inte förändras fr o m årsskiftet behöver kommunen inte anta ett nytt reglemente. Man kan i stället införa de nya regler som vi föreslår i underlaget i befintligt reglemente. De nya bestämmelserna kan avse

- ansvar och rapporteringsskyldighet
- ersättarnas tjänstgöring
- ersättare för ordföranden
- hur protokollet skall justeras
- rätten att reservera sig skriftligen
- inrättande av utskott.

Även vissa andra bestämmelser i befintligt reglemente behöver ändras. Det gäller bl a bestämmelsen om delegering inom nämnden som skall strykas. Bestämmelsen om delegering från fullmäktige till nämnden kan behöva ses över.

Förhållandena är däremot annorlunda för nämnder med obligatoriska uppgifter. I många kommuner finns inte reglemente för dessa nämnder. Fullmäktige måste i så fall anta ett reglemente. Även om reglemente finns är det inte tillräckligt att ändra ett befintligt reglemente med ovan angivna föreskrifter. Bestämmelser om nämndernas verksamhet måste ses över och det måste nog anges vilka uppgifter och vilket ansvar nämnden har.

Underlaget kommer under november att tillhandahållas i tryckt form. Vi återkommer inom kort med närmare information om när och hur beställningar kan göras, priser m m.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av juristerna inom kommunalrättssektionen. Frågor som rör uppgiftsfördelningen på det personalpolitiska området besvaras i första hand av Ola Bengtson och Lars-Håkan Lindkvist på arbetsrättssektionen.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Ingegärd Hilborn

BILAGA 1

Underlag till reglemente för kommunstyrelsen

ALLMÄNNA UTGÅNGSPUNKTER

Den nya kommunallagen (SFS 1991:900; KL) träder i kraft den 1 januari 1992. Den nya lagen innebär att det blir en obligatorisk uppgift för fullmäktige att utfärda reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder med närmare föreskrifter om varje nämnds verksamhet och arbetsformer.

Vi har tidigare utarbetat förslag till normalreglemente för kommunstyrelsen (cirkulär 77.110 och cirkulär 78.022 med ändringar i cirkulär 79.156 och 79.161).

Utgångspunkten för vår översyn har varit

- innehållet i den nya kommunallagen
- utvecklingen av formerna för att styra och leda den kommunala verksamheten
- fri nämndorganisation
- friare arbetsformer

- utvecklingen av kommunal praxis
- hänsyn till skiftande lokala förutsättningar i kommunerna.

Vårt förslag har utformats som ett underlag för en modell till ett reglemente för kommunstyrelsen. Erfarenheten visar att kommunstyrelsens grundläggande funktioner av naturliga skäl är desamma i alla kommuner men att det finns lokala variationer i t ex kommunstyrelsens övriga uppgifter och arbetsformer. Det är därför naturligt att reglementet varierar inom de ramar som lagen tillåter. Hänsyn måste tas lokalt till bl a kommunstorlek, den politiska organisationen i en fri nämndorganisation, hur man ser på formerna för att styra och leda verksamheten och kommunstyrelsens roll.

Vi har därför inte längre betecknat vårt förslag som ett normalreglemente. I kommentaren redovisas också alternativa lösningar på vissa punkter. Det bör betonas att vårt förslag rör sig om ett underlag för lokala bedömningar.

För övriga nämndreglementen har vi tagit fram riktlinjer och en checklista som redovisas i en separat promemoria. Åtskilliga förslag i underlaget till reglemente för kommunstyrelsen kan användas även för dessa reglementen såsom t ex bestämmelserna om arbetsformer som i grunden är lika för samtliga nämnder.

REGLEMENTETS UPPBYGGNAD

I nya kommunallagen finns bestämmelser om kommunstyrelsen och övriga nämnder i 6 kap. Där ges de grundläggande reglerna för bl a kommunstyrelsens uppgifter och nämndernas ansvar samt sammanträden och arbetsformer. Enligt 6 kap 32 § KL måste fullmäktige - som nämnts ovan - utfärda reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder med närmare föreskrifter om nämndernas verksamhet och arbetsformer.

Vårt förslag till underlag till reglemente för kommunstyrelsen har två huvuddelar. Ett avsnitt om verksamheten med bestämmelser om kommunstyrelsens lednings- och samordningsfunktion och övriga uppgifter, delegering från fullmäktige, ansvar och rapporteringsskyldighet (1-9 §§) samt ett avsnitt med regler om arbetsformer och utskott (10-27 §§).

Nya kommunallagen ger fullmäktige vidgad frihet att i vissa avseenden bestämma om nämndernas arbetsformer. Denna frihet gör att behovet av egna kompletterande bestämmelser i reglementen blir större än för närvarande. Det gäller t ex ersättarnas tjänstgöring, ersättare för ordföranden, hur protokollen skall justeras samt rätten att reservera sig skriftligen.

Underlag till reglemente för kommunstyrelsen

Utöver det som föreskrivs om kommunstyrelsen i kommunallagen gäller bestämmelserna i detta reglemente.

KOMMUNSTYRELSENS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER

Ledningsfunktionen

1 §

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

2 §

I kommunstyrelsens ledningsfunktion ligger att leda och samordna bl a

- utvecklingen av den kommunala demokratin
- personalpolitiken
- den översiktliga planeringen av användningen av mark och vatten
- mark- och bostadspolitiken och se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas
- energiplaneringen samt främja energihushållningen
- trafikpolitiken och verka för en tillfredsställande trafikförsörjning
- informationsverksamheten
- arbetet med att reformera det kommunala regelbeståndet
- arbetet med att effektivisera administrationen
- utvecklingen av informationssystem, ADB och kommunikation samt
- utvecklingen av brukarinflytande.

Kommunstyrelsen skall vidare med uppmärksamhet följa

- miljövårds- och naturvårdspolitiken och verka för en god miljö i kommunen
- socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål kan uppfyllas
- den kommunala hälso- och sjukvården och verka för en god kommunal hälso- och sjukvård
- skolväsendet och verka för att skollagstiftningens mål kan uppfyllas
- fritids- och kulturpolitiken och verka för en god fritids- och kulturverksamhet i kommunen.

Styrfunktionen

3 §

I kommunstyrelsens styrfunktion ingår att

- leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten, göra framställningar i målfrågor som inte i lag är förbehållna annan nämnd
- övervaka att de av fullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas rationellt och ekonomiskt
- tillse att uppföljning sker till fullmäktige från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret
- ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna

- ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag, som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen
- tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

KOMMUNSTYRELSENS ÖVRIGA VERKSAMHETER

Ekonomisk förvaltning

4 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om kommunens medelsförvaltning och därvid följa av fullmäktige meddelade föreskrifter härför.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl a att

- underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom
- tillse att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett
- handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden.

Personalpolitiken

5 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl a att

- med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11-14 och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden
- besluta om stridsåtgärd
- avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- lämna uppdrag som avses i den kommunala delegationslagen (1954:130).

Övrig förvaltning

6 §

Uppgifter enligt speciallagstiftning

Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd, civilförsvarsnämnd, beredskapsnämnd och kristidsnämnd.

Kommunstyrelsen fullgör kommunens uppgifter inom

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente.

Kommunstyrelsen är registeransvarig för de personregister som styrelsen för i sin verksamhet och förfogar över.

Kommunstyrelsen svarar för kommunens anslagstavla.

7 §

Övrig verksamhet

Kommunstyrelsen har vidare hand om

- sysselsättnings- och näringslivsfrågor och ansvarar för åtgärder för att allmänt främja sysselsättningen och näringslivet i kommunen

- kommunens centrala informationsverksamhet

- reformering av kommunstyrelsens regelbestånd och utformningen av fullmäktiges handlingar

- de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

Delegering från kommunfullmäktige

8 §

Kommunstyrelsen skall besluta i följande grupper av ärenden

- vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerheten som fullmäktige angivit

- ingå borgen till stöd för bostadsförsörjningen

- styrelsens förvaltningsorganisation inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt

- på begäran av en nämnd omfördela medel som anslagits till nämnden inom den budgeterade verksamhetsvolymen och av fullmäktige fastställd beloppsram och andra riktlinjer

- utarrendera, uthyra eller annars upplåta fastighet som tillhör kommunen

- köp, försäljning, byte, fastighetsreglering, expropriation eller inlösen med stöd av plan- och bygglagen av fastighet eller fastighetsdel samt upplåta tomträtt inom av kommunfullmäktige fastställd kostnadsram och andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt

- i förköpsärenden besluta avstå från att utöva förköpsrätt samt

- under kommunfullmäktiges sommaruppehåll besluta i förköpsärenden inom den beloppsram och andra riktlinjer som fullmäktige fastställt beträffande belopp, område och villkor i övrigt

- ärenden enligt lagen om förvärv av hyresfastighet m m som inte avser utövande av förköpsrätt vid aktieöverlåtelse
- i sådana mål och ärenden, där det ankommer på kommunstyrelsen att föra kommunens talan på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal
- avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen. Kommunstyrelsen får också besluta i sistnämnda slag av yttranden om remisstiden inte medger att yttrandet behandlas på ordinarie sammanträde med fullmäktige.

ANSVAR OCH RAPPORTERINGSSKYLDIGHET

9 §

Kommunstyrelsen skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Kommunstyrelsen skall regelmässigt till fullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

KOMMUNSTYRELSENS ARBETSFORMER

Sammansättning

10 §

Kommunstyrelsen består av ledamöter och ersättare.

Ersättarnas tjänstgöring

11 §

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde skall en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättarna väljs proportionellt skall ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

12 §

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Inkallande av ersättare

13 §

En ledamot som är hindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, skall snarast anmäla detta till kommunstyrelsens sekreterare eller någon annan anställd vid kommunstyrelsens kansli som kallar ersättare. Den ersättare kallas som står i tur att tjänstgöra och som inte redan kallats in.

Ersättare för ordföranden

14 §

Om varken ordföranden eller en vice ordförande kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör den till åldern äldste ledamoten ordförandens uppgifter.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid får styrelsen utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Sammanträdena

Tidpunkt

15 §

Kommunstyrelsen sammanträder på dag och tid som styrelsen bestämmer.

Kallelse

16 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Kallelsen skall vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen skall på ett lämpligt sätt tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast ... dagar före sammanträdesdagen.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan skall bifogas kallelsen.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde skall den till åldern äldste ledamoten göra detta.

Ordföranden

17 §

Det åligger kommunstyrelsens ordförande att

- närmast under kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
- med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor

- främja samverkan mellan kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder samt
- representera kommunstyrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte kommunstyrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.

Kommunstyrelsens ordförande får närvara vid sammanträde med de nämnder som fullmäktige angivit i särskilt beslut. Ordföranden får därvid delta i överläggningarna men inte i besluten. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Kommunalråd

18 §

Sedan val av kommunstyrelsen skett utser kommunfullmäktige bland styrelsens ledamöter ... kommunalråd.

Kommunstyrelsens ordförande skall också vara kommunalråd.

Kommunalråd skall ägna hela sin arbetstid åt uppdrag för kommunen.

Kommunfullmäktige beslutar om kommunalrådets ansvarsområden.

Justering av protokoll

19 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Kommunstyrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet skall justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt innan styrelsen justerar den.

Reservation

20 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen skall lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

Delgivning

21 §

Delgivning med kommunstyrelsen sker med ordföranden, kommundirektören eller annan anställd som styrelsen bestämmer.

Undertecknande av handlingar

22 §

Avtal, andra handlingar och skrivelser som beslutas av kommunstyrelsen skall undertecknas av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordförande och kontrasigneras av anställd som styrelsen bestämmer.

I övrigt bestämmer kommunstyrelsen vem som skall underteckna handlingar.

Utskott

23 §

Inom kommunstyrelsen skall finnas ett arbetsutskott.

Arbetsutskottet består av ledamöter och ersättare.

24 §

Kommunstyrelsen väljer för den tid styrelsen bestämmer bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får styrelsen utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

25 §

Ersättare skall närvara vid utskottets sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra.

Ersättare skall inkallas till tjänstgöring i den av kommunstyrelsen vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet, som inte utsetts vid proportionellt val, skall fyllnadsval snarast förrättas.

26 §

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden skall också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst ... ledamöter begär det.

Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

27 §

De ärenden som skall avgöras av kommunstyrelsen i dess helhet skall beredas av utskottet om beredning behövs.

Ordföranden eller kommundirektören (kanslichefen mots) överlämnar sådana ärenden till utskottet.

När ärendet beretts skall utskottet lägga fram förslag till beslut.

Kommentar till underlag till reglemente för kommunstyrelsen

KOMMUNSTYRELSENS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER

Kommunstyrelsens grundläggande uppgifter och styrelsens förhållande till övriga nämnder är oförändrade i nya kommunallagen (6 kap 1-2 §§). Rent faktiskt kan emellertid styrelsens roll till viss del komma att förändras i ett mer målstyrt system. Det kan handla om att styrelsen i större utsträckning gör avstämningar mellan olika sektorer och mera aktivt ansvarar för resultatuppföljning och utvärdering (prop 1990/91:117 s 16-17). Detta betyder att styrelsen ägnar mindre tid åt detaljfrågor.

Ledningsfunktionen

1-2 §§

I förslaget anges kommunstyrelsens lednings- och samordningsfunktioner. Bestämmelserna är ett utflöde av 6 kap 1 och 2 §§ KL. Det är ytterst en politisk fråga hur man ser på kommunstyrelsens roll. Bestämmelsen i 2 § anger exempel på de viktigaste kommunala områdena.

Bland nyheterna märks lednings- och samordningsansvaret för uppföljningen av ekonomin och kommunens verksamheter. Bestämmelsen grundar sig på betydelsen av resultatuppföljningen och utvärderingen i en mer målstyrd verksamhet.

Bland nyheterna i 2 § märks styrelsens samordnande och ledande funktion vad gäller regelreformer. Bestämmelsen grundar sig på rapporten Regelreformer Ds 1991:32. I rapporten pekas bl a på att nya styr- och ledningsformer förutsätter regelreformer. Vid olika förändringar i verksamheten bör man alltid samtidigt beakta möjligheterna till regelreformer för att få en bättre regelekonomi. I rapporten redovisas modeller för regelreformer från kommuner och landsting. Modellerna kan tjäna som vägledning för de kommuner som vill starta liknande översyner.

Varje nämnd har ansvaret för att ett förenklingsarbete bedrivs inom den egna verksamheten, men kommunstyrelsen skall ha det övergripande ansvaret. I det övergripande ansvaret kan ligga att vara sambandspunkt, kontakt och uppsamlare av initiativ samt bedöma vad som lämpligen bör göras (Ds 1991:32 s 83-84).

Bestämmelsen om brukarinflytande har sin grund i uttalanden i kommunallagspropositionen (prop 1990/91:117 s 19). I rapporten Vidga brukarinflytandet (Ds 1991:18) behandlas bl a olika förslag till åtgärder för att vidarutveckla brukarinflytandet. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för arbetet med denna fråga. Varje nämnd har däremot ansvaret för hur brukarinflytande kan utvecklas och att finna former för detta (6 kap 8 § KL).

Kommunstyrelsen har liksom enligt 1977 års KL uppsikt över övriga nämnders verksamhet. En annan nyhet i 2 § är att denna markeras även i förhållande till bl a socialtjänsten, den kommunala hälso- och sjukvården och skolväsendet. Kommuner som tagit över omsorgsverksamheten från landstinget bör ange även denna verksamhet i paragrafen.

Styrfunktionen

3 §

Bestämmelsen är ny och ger kommunstyrelsen nödvändiga instrument för att kunna utöva ledningsfunktionen enligt 1 och 2 §§.

Av ordalydelsen framgår att bestämmelsen inte ger kommunstyrelsen befogenheter att besluta om mål för andra nämnders verksamhet. De övergripande mål som åsyftas i bestämmelsen faller under fullmäktiges exklusiva beslutsområde (prop 1990/91:117 s 158).

Vad gäller de kommunala företagen bör noteras att kommunstyrelsens skyldighet att ha uppsikt även över de kommunala företagens verksamhet anges uttryckligen i lagen (6 kap 1 § andra stycket KL). I bestämmelsen föreslås därför en ny regel om styrelsens tillsynsansvar även för denna del av den kommunala verksamheten.

Någon i lagen föreskriven rätt för kommunstyrelsen att inhämta upplysningar från företagen finns inte. Fullmäktige får i bolagsordning eller avtal se till att styrelsen kommer att få de upplysningar från de kommunala företagen som behövs för att styrelsen skall kunna fullgöra sitt tillsynsansvar.

KOMMUNSTYRELSENS ÖVRIGA VERKSAMHETER

Ekonomisk förvaltning

4 §

Bestämmelsen behandlar ekonomisk förvaltning. Enligt 6 kap 4 § p 2 KL åligger det kommunstyrelsen att ha hand om den ekonomiska förvaltningen. Begreppet ekonomisk förvaltning omfattar både medelsförvaltning och egendomsförvaltning. I första stycket

anges kommunstyrelsens ansvar för medelsförvaltningen och i andra stycket tas in en regel om övrig ekonomisk förvaltning.

Medelsförvaltning

När det gäller medelsförvaltningen finns särskilda regler för kommunens medelsplacering i 8 kap 2-3 §§ KL som hjälpmedel för denna uppgift. Enligt 2 § skall kommunen förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. I 3 § åläggs fullmäktige att meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen.

Begreppet medelsförvaltning i nya kommunallagen omfattar både placering av medel och upplåning av medel (1990/91; KU 38 s 75).

Kommunstyrelsens uppgift att handha medelsförvaltningen avser således både placering av medel och upplåning av medel. I reglementsbestämmelsen markeras vidare att för uppgiften gäller att kommunstyrelsen skall följa fullmäktiges föreskrifter om medelsförvaltningen som bygger på kravet på god avkastning och betryggande säkerhet.

Reglementsbestämmelsen är skriven utifrån den förutsättningen att kommunstyrelsen har hand om hela kommunens medelsförvaltning. Enligt 6 kap 5 § KL kan fullmäktige dock besluta att en nämnd helt eller delvis skall ha hand om sin egen medelsförvaltning. En sådan ordning kräver justering i reglementsbestämmelsen samtidigt som uppgiften då i stället anges i nämndens reglemente.

Beträffande upplåning av medel ligger givetvis alltså den principiella beslutanderätten på fullmäktige (se under 8 §). Placering av medel är däremot en förvaltningsuppgift där beslutanderätten automatiskt tillkommer kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen kan med stöd av reglerna för nämnddelegering delegera beslutanderätten i placeringsfrågor till t ex en anställd.

Övrig ekonomisk förvaltning

I andra stycket regleras övrig ekonomisk förvaltning bl a egendomsförvaltningen. Även egendomsförvaltningen kan enligt 6 kap 5 § KL helt eller delvis läggas på en annan nämnd än styrelsen. Kommunen kan t ex inrätta en fastighetsnämnd eller centralisera egendomsförvaltningen till en annan nämnd än styrelsen t ex en teknisk nämnd. I vissa kommuner ligger inköp som är gemensamma för flera nämnder på styrelsen. Detta innebär att även innehållet i den här delen av reglementsbestämmelsen kan behöva justeras efter lokala förhållanden.

Under ekonomisk förvaltning har även förts donationsförvaltningen. Om donator har föreskrivit annat om förvaltningen gäller donators föreskrifter i stället för vad som anges i reglementet.

Personalpolitiken

5 §

Bestämmelserna avser att ersätta normalinstruktionen för kommunalt personalorgan (IKP 77) och personalstadgan (PST).

Samlad personalfunktion

I förslagets 2 § har kommunstyrelsens övergripande ansvar för kommunens personalpolitik slagits fast. Förslagets 5 § har utformats med utgångspunkt i att kommunstyrelsen också skall ha hand om en för kommunen samlad personalfunktion. De i förslaget särskilt upptagna uppgifterna utgör några av de viktigaste beståndsdelarna i en sådan funktion.

Förhandlingar och kollektivavtal

Till de principiella befogenheterna hör att beträffande samtliga kommunens arbetstagare förhandla och träffa kollektivavtal, såvida inte fullmäktige beslutat annat.

Förhandlingsbefogenheten omfattar förhandlingar enligt gällande lagstiftning eller särskilda förhandlingsordningar utom förhandlingar i frågor, som avses i 11-14 och 38 §§ MBL. Sistnämnda typer av förhandlingar hänförs till respektive nämnds verksamhetsområde och skall föras vid den nämnden. Detta följer av 3 kap 13 § KL.

Befogenhetsfördelning kommunstyrelse/verksamhetsansvarig nämnd

I och med att personalstadgan (PST) upphör att gälla kommer den nyssnämnda befogenhetsfördelningsprincipen att innebära, att förhandlingsbefogenheten tillkommer kommunstyrelsen medan däremot den verksamhetsansvariga nämnden har att tillämpa avtal eller andra bestämmelser i personalfrågor, givetvis med beaktande av de generella föreskrifter som kommunstyrelsen kan ha utfärdat.

Vad nu sagts leder fram till, att kommunen när PST upphävs bör göra en noggrann genomgång av vilka frågor, som enligt PST eller annat fullmäktigebeslut hittills inte legat under den verksamhetsansvariga nämnden och som inte heller i fortsättningen bör göra detta. Sådana frågor kan till exempel vara

- anställande av arbetstagare på särskilt visstidsförordnande eller av t ex vissa förvaltningschefer (motsvarande)
- förflyttnings- och omplaceringsärenden från en nämnd till en annan
- utformning och prövning av tjänstbarhetsintyg.

Det är naturligt, att kommunstyrelsen, som på kommunens vägnar sluter kollektivavtal m m, också centralt i kommunen handhar tolkningen av avtalsbestämmelser och andra bestämmelser som avser förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare. Om tvist med arbetstagarorganisation eller arbetstagare inte föreligger i en tillämpningsfråga, gäller detta endast i frågor som för avgörande hänskjutits dit från verksamhetsansvarig nämnd. De föreskrifter som kommunstyrelsen utfärdar, är bindande för den verksamhetsansvariga nämnden.

Inom kommunstyrelsens verksamhetsområde avseende personalpolitiken ligger att handlägga även andra frågor än dem som vi räknat upp i förslaget. Detta framgår av ingressen till paragrafen. Det får ankomma på varje enskild kommun att avgöra vilken detaljeringsgrad som bedöms nödvändig i reglementet. Till frågor som faller inom verksamhetsområdet hör exempelvis att verka och svara för utveckling och samordning av personaladministrationen, ge råd och biträde i personalpolitiska frågor samt medverka till att statistik upprättas.

Kommunala delegationslagen

Enligt den särskilda kommunala delegationslagen (SFS 1954:130) kan kommun lämna uppdrag till Kommunförbundet att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för kommunens arbetstagare (jfr 3 kap 11 § KL). Ett sådant förfaringsätt tillämpas sedan länge bland annat i fråga om att i samband med avtalsrörelserna mottaga uppsägningar av lokala kollektivavtal från arbetstagarorganisationerna samt träffa överenskommelse om prolongation av de lokala avtalen så länge förhandlingar pågår.

Kommunstyrelsens uppgifter när verksamhetsansvarig nämnd har ansvar för den egna personalpolitiken

Om kommunen avser att låta verksamhetsansvarig nämnd sköta samtliga förhandlingsfrågor och kollektivavtalstecknandet för sina anställda, finns det ändock ett antal frågor, som bör vara kommungemensamma. Så förhåller det sig med frågor som till sin

karaktär är av strategisk betydelse eller därför att det är praktiskt och personalpolitiskt nödvändigt att kommunen uppträder i en sammanhållen och enhetlig arbetsgivarfunktion.

I vårt förslag har vi utgått från att till frågor av sistnämnda slag skall hänföras beslut om stridsåtgärder eller uppdrag som avses i den kommunala delegationslagen. Det kan tänkas föreligga ett intresse för kommunen att låta även andra ärenden än dem som nyss angetts falla under förevarande kategori, exempelvis frågor beträffande anställande eller lönesättning av vissa arbetstagare, omplacering och förflyttning av personal eller rörande pensioner eller avtalsförsäkringar.

Utformningen av 5 § i kommunstyrelsens reglemente när samtliga verksamhetsansvariga nämnder har ansvar för den egna personalpolitiken kan förslagsvis ske enligt följande:

Kommunstyrelsen skall besluta i följande grupper av ärenden:

- stridsåtgärder
- uppdrag som avses i den kommunala delegationslagen (1954:130)
-
-

Om kommunen avser att låta vissa verksamhetsansvariga nämnder ha ansvar för den egna personalpolitiken medan kommunstyrelsen har hand om personalfunktionen för övriga nämnder måste 5 § justeras. Detta kan ske på så sätt att de nämnder som svarar för den egna personalpolitiken uttryckligen undantas i 5 §.

Samtidigt måste befogenheterna skrivas in i nämndens reglemente (se riktlinjer för övriga nämndreglementen).

Ett annat alternativ kan vara att vissa verksamhetsansvariga nämnder har ansvar för vissa delar av den egna personalpolitiken. Detta måste på motsvarande sätt undantas i 5 § och anges i nämndens reglemente.

Den kommunstyrelsen enligt 2 § i vårt förslag tillkommande skyldigheten att leda och samordna den övergripande personalpolitiken påverkas inte av att särskild personalnämnd eller en verksamhetsansvarig nämnd har rätten att förhandla och träffa kollektivavtal beträffande löne- och anställningsvillkoren för arbetstagarna vid nämnden.

När arbetsgivarbefogenheterna hos ett tidigare i kommunen befintligt centralt personalorgan överförs till en verksamhetsansvarig nämnd, uppstår frågan om förhandlingsförfarandet i sådan rättstvist, som skall handläggas enligt lagen om rättegång i arbetstvister. Det gällande huvudavtalet (KHA 77) förutsätter att det i varje kommun finns ett centralt personalorgan enligt IKP 77, som för kommunens räkning för alla lokala förhandlingar i rättstvister. Bestämmelserna i KHA är föremål för översyn och behandling mellan de centrala parterna. Dessa förhandlingar beräknas bli slutförda först i samband med 1993 års avtalsrörelse.

Om befogenheterna att självständigt förhandla och träffa kollektivavtal lämnas till en verksamhetsansvarig nämnd, följer därav att nämnden har befogenheten att föra lokala tvisteförhandlingar. Den verksamhetsansvariga nämnden måste anses inom sitt område ha övertagit rollen som "kommunens förhandlingsorgan" enligt nuvarande KHA. Därmed kommer en tvist som ej kunnat lösas vid en lokal förhandling att därefter upptas direkt till central förhandling om sådan förhandling påkallas. Kommunfullmäktige kan emellertid besluta, att rätten att föra tvisteförhandlingar i rättstvister förbehålls eller sker i samråd med kommunstyrelsen eller särskild vald personalnämnd. Det kan även vara av grundläggande intresse för de arbetstagarorganisationer, som är parter i det kommunala huvudavtalet, att få en diskussion om förfarandet vid lokala tvisteförhandlingar i en kommun.

På grund av de ovan anförda synpunkterna kan det visa sig erforderligt att allt efter de rådande förhållandena i kommunen som komplement till bestämmelserna i KHA komma överens med arbetstagarorganisationerna om en särskild lokal förhandlingsordning när det gäller förfarandet vid såväl rätts- som intressetvister.

Specialreglerade uppgifter

6 §

Om kommunstyrelsen har ha hand om specialreglerade uppgifter skall uppgifterna anges i reglementet. Vi har angivit exempel på hur man kan formulera uppgifterna. Bestämmelsen måste som en följd av en fri nämndorganisation anpassas till lokala förhållanden.

I propositionen med följdlagstiftning till den nya kommunallagen (prop 1991/92:17) fullföljs riksdagsbeslutet om en fri nämndorganisation genom att den särskilda benämningen på vissa nämnder slopas (se promemorian Riktlinjer för övriga nämndreglementen).

När det gäller civilförsvaret och beredskapen kommer nuvarande nämndreglering att kvarstå oförändrad. Detta innebär att om kommunen inte tillsatt en särskild civilförvarnsnämnd, beredskapsnämnd och kristidsnämnd eller uppdragit dessa uppgifter åt en annan nämnd ansvarar kommunstyrelsen för civilförsvaret, beredskapen och den lokala kristidsförvaltningen (prop 1991/92:17 s 28-30). Respektive nämnds uppgifter kan alltså inte fördelas på olika nämnder utan skall hållas samman. Det finns dock möjligheter att lägga vissa civilförvarsuppgifter på en annan nämnd (41 § 1 mom andra stycket civilförvarslagen).

Även för arbetslöshetsnämnden kvarstår nuvarande reglering. Den innebär att kommunen kan tillsätta en särskild arbetslöshetsnämnd eller uppdra åt en annan nämnd att vara arbetslöshetsnämnd. Om kommunen inte väljer något av dessa alternativ är kommunstyrelsen arbetslöshetsnämnd (prop 1991/92:17 s 78).

Det ovan sagda innebär att vi i 6 § anger uppgifterna på samma sätt som i normalreglementet.

Vi vill också erinra om att med nuvarande reglering är kommunstyrelsen hemvärnsnämnd om inte kommunen tillsatt en särskild hemvärnsnämnd eller uppdragit åt någon annan nämnd att vara hemvärnsnämnd (hemvärnskungörelsen 48 a §; SFS 1986:894).

I promemorian Riktlinjer för övriga nämndreglementen redovisas modeller för hur andra uppgifter, som är obligatoriska, kan anges i reglementen.

Av 8 § andra stycket arkivlagen (1990:782) följer att kommunstyrelsen är arkivmyndighet om inte fullmäktige har utsett någon annan nämnd till arkivmyndighet. Kommuner som väljer att låta en annan nämnd vara arkivmyndighet anger i stället uppgiften i den nämndens reglemente.

Bestämmelser om registeransvar enligt datalagen för personregister bör tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Bestämmelsen om anslagstavlan grundar sig på lagen (1970:462) om vissa anslag på kommunens anslagstavla. Bestämmelsen är i sak oförändrad jämfört med normalreglementet men har förenklats språkligt. Den innebär att handläggning av ärenden och tillsynen över anslagstavlan enligt lagen hör till kommunstyrelsens ansvarsområde.

Andra uppgifter som måste föras in antingen i reglementet för kommunstyrelsen eller i ett annat nämndreglemente är t ex uppgiften att svara för låne- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningen.

Övrig verksamhet

7 §

Bestämmelsen anger de s k "fakultativa" uppgifter där kommunstyrelsen har ett verksamhetsansvar. Även denna paragraf måste anpassas till lokala förhållanden.

Det bör noteras att ansvaret för informationsverksamheten kan läggas på en annan nämnd än styrelsen (prop 1990/91:117 s 196). I så fall anges uppgiften i stället i den nämndens reglemente. Varje nämnd har vidare ett ansvar att lämna information om sin verksamhet. En bestämmelse om information bör därför tas in i varje nämndreglemente.

Som berörts ovan under 2 § är det vidare en uppgift för varje nämnd att verka för regelreformer och regelförenkling inom sitt verksamhetsområde. Uppgiften bör inte bara ligga på styrelsen utan på alla nämnder (prop 1990/91:117 s 195-196). I varje nämndreglemente bör därför också tas in en bestämmelse om regelreformer.

Exempel på andra uppgifter som bör skrivas in om uppgifterna ligger på kommunstyrelsen är ärenden angående kommunens heraldiska vapen, att bevaka kommunens intressen vid fastighetsbildning, fastighetsbestämning, planläggning och byggnadsväsen m m.

Delegering från kommunfullmäktige

8 §

I bestämmelsen anges vilka grupper av ärenden fullmäktige delegerar till kommunstyrelsen med stöd av 3 kap 10 § KL.

Följande regler gäller om fördelningen mellan fullmäktiges exklusiva beslutsområde och det som kan delegeras till kommunstyrelsen och övriga nämnder.

I 3 kap 9 § KL regleras fullmäktiges beslutskompetens. Innebörden av bestämmelsen är att fullmäktige beslutar i alla ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. Av propositionen (s 45 och 157) framgår att fullmäktiges beslutskompetens i huvudsak gäller beslut av mera grundläggande natur eller av mera generell räckvidd. Det skall vara fråga om avgöranden där det politiska momentet, allmänt sett, är dominerande.

I bestämmelsen exemplifieras vilka ärenden som tillhör fullmäktiges beslutsområde. I 3 kap 10 § regleras sedan möjligheten för fullmäktige att delegera ärenden eller ärendegrupper till styrelsen eller övriga nämnder. Bestämmelserna ger fullmäktige större frihet att delegera till nämnderna än 1977 års kommunallag. Reglerna innebär att fullmäktige efter egen bedömning får avgöra i vilken omfattning delegering bör äga rum. Ärendegrupper som anges i 9 § eller uppgifter som enligt annan författning ankommer på fullmäktige får dock inte delegeras till nämnderna. Det gäller bl a budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor samt ärenden om mål och riktlinjer för verksamheten och nämndernas organisation och verksamhetsformer.

Tillämpning av 3 kap 12 § KL om finansbemyndigande har också betydelse för kommunstyrelsens och övriga nämnders beslutsområde. Ett bemyndigande med stöd av denna bestämmelse kan bara ges i samband med att budgeten fastställs eller anslag annars beviljas. Detta innebär att om ett finansbemyndigande skulle tas in i reglementet måste reglementet ändras varje år i samband med att budgeten beslutas. Finansbemyndiganden tas därför inte in i reglementet.

Bestämmelsen i 3 kap 9 § KL reglerar inte enbart gränsen för vad som kan delegeras till nämnderna och vad som tillhör fullmäktiges exklusiva beslutsområde. Den klargör tillsammans med 3 kap 13 § KL också fördelningen av beslutanderätten mellan fullmäktige och nämnderna. Av 3 kap 13 § följer att nämnderna har en självständig beslutanderätt inom ramen för den förvaltande verksamheten t ex inom egendoms- och medelsförvaltningen och inom personalområdet.

Som nämnts ovan behandlar 8 § i reglementet delegering från fullmäktige med stöd av 3 kap 10 § KL. Förslaget är inte uttömmande, utan måste anpassas till lokala förhållanden. Det kan finnas andra ärendegrupper som kommunerna önskar delegera.

Upplåning

På upplåningssidan har enligt 1977 års KL gränsen mellan fullmäktiges exklusiva beslutsområde och det delegeringsbara området i princip gått mellan långsiktig och kortsiktig upplåning. I praktiken har emellertid utvecklingen lett till att kommunstyrelsen sköter frågor om lånefinansiering. Fullmäktige beslutar om ramen för upplåningen i budgeten varefter kommunstyrelsen verkställer fullmäktiges rambeslut. Denna ordning har vunnit erkännande genom förtydligande i konstitutionsutskottet (1990/91:KU 38 s 39). Enligt utskottets mening finns det knappast anledning att begränsa denna praxis. Utskottet förutsätter att fullmäktige vid delegering fattar beslut om graden av lånefinansieringen i budgeten och anger riktlinjer under treårsperioden vilket kan ske med stöd av 8 kap 3 och 5 §§ i den nya kommunallagen. Uppdelningen på kort- och långsiktig upplåning torde härvid enligt utskottet sakna större betydelse.

Bestämmelsen i reglementet om delegering av frågor om upplåning skiljer således inte på kortsiktig och långsiktig upplåning. Den förutsätter att fullmäktige i budgeten eller i anslagsbeslut anger graden av lånefinansiering. Delegeringsuppdraget skall vidare ske inom de ramar fullmäktige angivit i riktlinjer i treårsplanen med stöd av 8 kap 5 § och i föreskrifterna om medelsförvaltning som fullmäktige dragit upp enligt 8 kap 3 §. De senare skall som framhållits ovan även avse upplåning av medel. Den tidigare fixeringen vid bindningstiden har genom konstitutionsutskottets synsätt ersatts av en total bedömning av risktagandet vid upplåning.

Det bör noteras att genom denna bedömning och de nya reglerna för nämnddelegering har också möjligheterna ökat för kommunstyrelsen att delegera den egna beslutanderätten i upplåningsärenden till utskott, ledamot eller en anställd.

Borgen

Delegering av ärenden om borgen tas in i förslaget och omfattar som tidigare även andra borgensåtagande till bostadsförsörjningen än borgen enligt gällande bostadslåneförfattningar. Om borgensåtaganden förekommer frekvent inom något annat område bör även sådan borgen kunna delegeras till kommunstyrelsen. I så fall får delegeringen kompletteras.

Organisationsfrågor

När det gäller beslutanderätten i organisationsfrågor innebär nya kommunallagen att beslut om den politiska nämndorganisationen tillhör fullmäktiges exklusiva beslutsområde. Sådana frågor får alltså inte delegeras till kommunstyrelsen. Av motiven framgår vidare att det inte krävs att fullmäktige närmare bestämmer om hur förvaltningen organiseras (prop 1990/91:117 s 49).

Detta får tolkas som att fullmäktige beslutar om övergripande organisationsfrågor medan frågor inom det övergripande beslutet kan delegeras. Det bör dock understrykas att mindre frågor t ex antalet anställda på en enhet eller institution eller förändringar av en anställning är verkställighetsfrågor som inte kräver delegering.

I 8 § införs en regel om delegering av organisationsfrågor. Delegeringsuppdraget har försetts med en spärr så att det förutsätter att fullmäktige antagit riktlinjer för förvaltningens övergripande organisation.

Om kommunen avser att även delegera organisationsfrågor till övriga nämnder skall en motsvarande bestämmelse tas in i övriga reglementen.

Rätten till omdisponeringar hos andra nämnder

I 1977 års kommunallag var före lagändringen år 1988 gränserna för fullmäktiges möjligheter att ge vida anslagsbemyndiganden och därmed öka nämndernas frihet att disponera anslagen oklar. Ett visst utrymme fanns att med stöd av 1 kap 5 § inom ramen för ett till kommunstyrelsen ställt anslag delegera till styrelsen att medge begränsade anslagsöverskridanden hos andra nämnder.

I syfte att stödja utvecklingen mot ökad målstyrning och klargöra frågan infördes 1988 en bestämmelse - fristående från delegeringsreglerna - om möjligheterna för fullmäktige att ge finansbemyndigande (1 kap 6 § första stycket; prop 1986/87:91 KU 1987/88:23). Bestämmelsen har oförändrad överförts till nya kommunallagen i 3 kap 12 §. Med stöd av denna bestämmelse kan fullmäktige således bevilja nämnderna ett ramanslag för en hel verksamhet eller för en hel nämnd och därmed ge nämnderna ökad beslutanderätt över hur anslagen disponeras. En förutsättning för regelns tillämpning är dock att fullmäktige har tagit ställning till verksamhetens omfattning och inriktning samt till kostnaderna och intäkterna i stort. Sådana riktlinjer kan läggas fast i olika måldokument.

Genom tillämpning av 3 kap 12 § KL kan fullmäktige således i budgeten ge nämnderna rätt att själva omdisponera sina medel inom ramen för fullmäktiges riktlinjer och andra generella beslut om verksamheten som fullmäktige har fastställt. Någon regel om detta tas, som nämnts ovan, inte in i reglementet för kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Om man inte tillämpar 3 kap 12 § KL kan det finnas behov av att ge kommunstyrelsen rätt att på fullmäktiges vägnar omdisponera medel hos andra nämnder. Här handlar det om att kunna fatta ett snabbt beslut utan att nämnden behöver ta upp frågan i fullmäktige.

Delegeringsbestämmelsen är skriven utifrån förutsättningen att fullmäktige anger beloppsramar och att omdisponeringen får ske endast inom ramen för den budgeterade verksamhetsvolymen. Åtgärderna får inte heller täcka nya verksamheter och får bara ske på begäran av nämnden.

Fastighetsaffärer

I uttrycket "viktiga ekonomiska frågor" i 3 kap 9 § KL ligger alla förmögenhetsförfoganden som har en direkt kommunalekonomisk betydelse. Sådana ärenden tillhör fullmäktiges exklusiva beslutsområde. Av propositionen följer att det finns utrymme att delegera vissa fastighetsaffärer (prop 1990/91:117 s 48).

Bestämmelsen om delegering av köp och försäljning av fastigheter har därför överförts från normalreglementet. Kravet på att fullmäktige årligen måste fastställa en kostnadsram slopas.

Upplåtelse av tomträtt innebär en väsentlig inskränkning i kommunens förfoganderätt över marken under lång tid. Sådana ärenden kräver därför delegering.

I normalreglementet har även delegerats köp och försäljning av fastighet eller fastighetsdel för att genomföra detaljplan i vad avser mark för gata, väg eller annan allmän plats samt godkänna gåvobrev rörande fast egendom för samma ändamål.

Ärendena handlar om att genomföra en detaljplan och avser mark för gata, väg eller annan allmän plats. Det kan därför ifrågasättas om inte sådana fastighetsärenden kan betraktas som verkställighetsuppgifter för kommunstyrelsen eller den nämnd som svarar för fastighetsfrågor. Ett sådant synsätt kräver möjligen att fullmäktige fastställer riktlinjer för markförvärven.

Inköp av fast egendom eller tomträtt vid offentlig auktion handlar om att säkra kommunens fordran. Sådana åtgärder bör ligga inom ansvaret för den ekonomiska förvaltningen. Vi föreslår därför ingen delegering på denna punkt utan betraktar inköp av fast egendom eller tomträtt vid offentlig auktion för att säkra kommunens fordran som en förvaltningsuppgift. Om uppgiften ligger på kommunstyrelsen faller den in under ekonomisk förvaltning i 4 §.

Om en annan nämnd t ex fastighetsnämnd skall ansvara för denna uppgift bör den anges i nämndens reglemente.

Arrende, hyra

Normalreglementet innehåller vidare delegering av ärenden rörande utarrendering, uthyrning och andra upplåtelser av fastigheter för en tid av högst fem år.

Även på detta område kan ifrågasättas om ärendena är av sådan principiell betydelse att de hör till fullmäktiges beslutsområde enligt 3 kap 9 § KL.

Om fullmäktige fastställer vad som skall gälla beträffande kommunens fastigheter ifråga om upplåtelser kan utarrendering och uthyrning normalt betraktas som en förvaltningsuppgift och således tillhöra nämndernas beslutsområde. Riktlinjerna bör ange grunderna för arrendeavgift och lokalhyra, index samt krav på garantier för att kommunens handlingsfrihet bevaras beträffande exploateringsfastigheter och att detta beaktas när arrendetiden bestäms.

Saknas riktlinjer från fullmäktige bör ärendena delegeras. Tidsbegränsningen i nuvarande delegeringsregel bör däremot kunna slopas.

Det bör vidare noteras att kommunens beslut att arrendera eller hyra fastigheter är en förvaltningsuppgift där beslutsrätten tillkommer nämnderna. Leasing är rättsligt sett saklega och är också normalt en förvaltningsuppgift.

Förköp

Beslut om att utöva förköp bör liksom hittills i princip ligga på fullmäktige. Negativa beslut i förköpsärenden och beslut att utöva förköp under sommaruppehåll kan liksom tidigare delegeras.

I vissa kommuner kan finnas behov av att utvidga delegeringen till att avse beslut att utöva förköp som rör mindre fastigheter. Detta bör vara möjligt om uppdraget är noga preciserat. Fullmäktige kan t ex ange beloppsgränser och inom vilket eller vilka områden beslutanderätten får utövas. Sådana områden kan eventuellt kopplas till aktuella planer, bostadsbyggnadsprogram, befolkningsprognoser eller dylikt. Fullmäktige kan vidare kräva att besluten anmäls.

Ansökan om tillstånd till förköp hos regeringen är en verkställighetsåtgärd och ligger således inom nämndens eget beslutsområde.

Servitut m m

Normalreglementet innehåller två bemyndiganden som rör servitut m m. Beslut som rör kommunens rätt till servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt i annan tillhörig fastighet faller enligt vår bedömning inom ramen för den förvaltande verksamheten och tillhör således nämndernas beslutsområde.

Beslut att belasta kommunens mark med motsvarande rättigheter enligt detaljplan får ses som en verkställighet av planbeslutet. Även sådan beslutanderätt faller alltså inom nämndernas beslutsområde.

Bemyndigandet i normalreglementet omfattar inte elektrisk högspänningsledning ovan jord. Sådana ärenden kan medföra stora ersättningskrav från fastighetsägaren och bör därför alltså ligga inom fullmäktiges beslutsområde. Det får bedömas lokalt om ärendena kan delegeras.

Uppdrag att utse ombud vid t ex förrättningar enligt fastighetsbildningslagen får anses omfattas av styrelsens allmänna processbehörighet i 6 kap 6 § KL.

Inteckningar m m

Normalreglementet innehåller också bemyndigande i fråga om utsträckning, nedsättning, dödning m m av inteckningar. Här handlar det om ärenden som inte påverkar kommunens förmögenhetstillgångar. De saknar principiell betydelse och är därför typiska förvaltningsfrågor. Beslutanderätter ligger således automatiskt på nämnderna t ex den nämnd som förvaltar kommunens fastigheter.

Övrigt

Om kommunen inrättar en särskild nämnd som ansvarar för fastighetsfrågor skall delegering i fastighetsärenden i stället tas in i den nämndens reglemente. De uppgifter som ovan angivits som förvaltningsuppgifter kan skrivas in i bestämmelserna om nämndens sakområden.

Normalreglementet innehöll fler delegeringsbemyndiganden från fullmäktige. Som nämnts ovan är förslaget under 8 § inte uttömmande utan kan behöva kompletteras lokalt. Det gäller t ex yttranden i ärenden om tillstånd till servering av alkoholhaltiga drycker enligt 60 § lagen om handel med drycker, gatukostnader enligt 6 kap 31-32 §§ PBL.

När det gäller beslut angående kommunens heraldiska vapen i normalreglementet anser vi detta vara en förvaltningsuppgift som inte kräver delegering. Den har därför angetts i kommentaren till 7 § om övriga förvaltningsuppgifter. Beslut om avskrivning av fordran bör numera ligga inom ansvaret för den ekonomiska förvaltningen. Vi föreslår därför ingen delegering på denna punkt.

ANSVAR OCH RAPPORTERINGSSKYLDIGHET

9 §

Föreskriften i första stycket motsvarar bestämmelsen i 6 kap 7 § KL som markerar nämndernas ansvar för verksamheten. Med tanke på nämndernas ökade befogenheter i ett målstyrt system framstår det som motiverat att i reglemente markera nämndernas ansvar för verksamheten. Bestämmelsen bör därför tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Hur nämnderna konkret skall se till att de får den information de behöver för att fortlöpande kunna kontrollera verksamheten bestämmer de själva. Kontrollformerna kan ske genom t ex rapporter, informationsmöten, inspektioner på institutioner.

Verksamhetskontrollen avser inte enbart fullmäktiges mål och riktlinjer för verksamheten och de föreskrifter som kan finnas för verksamheten i lagstiftning utan också sådant som hänger samman med ekonomi, budgetering och annat som är föremål för revisorernas granskning. I kommunstyrelsens ansvar ligger naturligtvis också att tillse att verksamheten har en tillfredsställande organisation.

Möjligheterna till en ökad delegering ställer större krav på verksamhetsredovisningar. Både beträffande fullmäktigedelegering och finansbemyndigande skall nämnderna enligt 3 kap 15 § redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag. Av förarbetena (prop 1990/91:117 s 48 och 160) framgår att syftet med rapporteringsskyldigheten är att ge fullmäktige ett uppföljningsinstrument. Regeln får särskild betydelse i ett målstyrt system och om fullmäktige utnyttjar de större möjligheterna att delegera beslutanderätt till nämnderna. Åtteredovisningar har betydelse som underlag för hur fullmäktige kan utöva sin styrning av verksamheten. Fullmäktige får kontroll över hur nämnderna utnyttjar fullmäktiges delegering och vidare ett underlag för framtida delegering. Åtterapporteringarna fyller också uppgiften att underlätta för allmänheten att ha insyn i verksamheten.

Av specialmotiveringen (prop 1990/91:117 s 160) följer att rapporteringen avser en redovisning av hur fullmäktiges beslut om verksamheten som sådan har efterlevts och alltså inte någon traditionell anmälan av hur enskilda ärenden handlagts.

Inget hindrar att fullmäktige vid sidan av ett system med rapportering föreskriver anmälningsskyldighet (prop s 48).

Bestämmelsen i 3 kap 15 § KL ställer inte något krav på formerna för redovisningen. Det ankommer på fullmäktige att besluta om omfattningen av redovisningen och formerna för denna. Här ingår också hur ofta redovisningen skall äga rum.

Rapporteringskyldigheten enligt 3 kap 15 § KL bör tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder. Denna rapporteringskyldighet skall hållas isär från årsredovisningen i 8 kap KL även om den handlar om en form av begränsad förvaltningsredovisning. Vi har därför valt att i reglementet kalla denna form av återredovisning för rapportering.

Vårt förslag i andra stycket innebär att hela kommunstyrelsens verksamhet omfattas av rapporteringskyldigheten. Skälet till att rapporteringen kan behöva omfatta mer än de uppgifter som delegerats är styrelsens ökade uppgifter i ett målstyrt system.

Rapportering bör ske regelmässigt. Volymen och kvaliteén på redovisningen låses däremot inte i förslaget.

Uppföljningen kan ske på olika sätt. En variant är att man gör delårsbokslut eller tertialbokslut. Härigenom får man en ekonomisk uppföljning som kan kompletteras med en verksamhetsmässig.

En annan variant är verksamhetsmässiga genomgångar och presentationer vilket kan vara ett sätt att mäta och följa upp de delar som inte syns i siffror. Ett tredje exempel kan vara andra mer eller mindre regelbundna mätningar i form av nyckeltal, verksamhetsmätt, kvalitetsstudier etc.

KOMMUNSTYRELSENS ARBETSFORMER

Sammansättning

10 §

I första stycket anges antalet ledamöter och ersättare i kommunstyrelsen. Bestämmelsen i 6 kap 9 § KL innebär att kommunen själv får bestämma antalet ledamöter och ersättare i nämnderna. Liksom i dag måste det dock finnas minst fem ledamöter i styrelsen. Antalet ersättare bör vara lika stort som antalet ledamöter.

Om nyvalda fullmäktige ändrar antalet ledamöter eller ersättare får reglementet ändras i efterhand efter beredning.

Kommuner som följer huvudregeln dvs mandatperioden börjar den 1 januari året efter valet behöver inte skriva in mandatperioden i reglementet.

Tillämpas ett snabbare valgenomslag för kommunstyrelsen kan mandatperiodens längd antingen regleras i reglementet eller i särskilt beslut (prop 1990/91:117 s 93 och 198).

Ett alternativ är således att införa ett andra stycke av följande lydelse:

Styrelsens mandattid räknas från och med det sammanträde då fullmäktige förrättar val av ledamöter och ersättare intill det sammanträde då val förrättas nästa gång.

När det gäller övriga nämnder bör antalet ledamöter och ersättare skrivas in i reglementet. Mandatperiodens längd bör regleras i ett särskilt beslut.

Ersättarnas tjänstgöring

11-12 §§

I fråga om ersättarnas tjänstgöring i nämnderna gäller enligt 1977 års kommunallag reglerna för fullmäktige i tillämpliga delar. Enligt förarbetena till 1977 års lag (prop 1975/76:187 s 455) kunde en viss lättnad i formkraven godtas. Som exempel kan nämnas att partiväxling är otillåten i fullmäktige men kan däremot förekomma i nämnderna. Vidare är växeltjänstgöring otillåten i fullmäktige. I syfte att undvika partiväxling är däremot viss växeltjänstgöring tillåtet i nämnderna. Upprepad växeltjänstgöring har dock inte varit tillåtet.

Enligt 6 kap 10 § skall fullmäktige besluta om ersättarnas tjänstgöring. Detta innebär således att det överläts på fullmäktige att besluta i frågan. I propositionen (prop 1990/91:117 s 197) uttalas att mycket talar i och för sig för att reglerna om ersättarnas tjänstgöring är lika för fullmäktige och nämnder men för vissa nämnder kan det finnas behov av avvikelser och det medger alltså den nya bestämmelsen.

Förbudet mot partiväxling och växeltjänstgöring i fullmäktige behålls i nya kommunallagen (5 kap 15 §; prop 1990/91:117 s 178-179).

Motivuttalandet ovan får tolkas som om rättsläget är oförändrat i nya kommunallagen när det gäller partiväxling och viss växeltjänstgöring i nämnderna.

Regler om ersättarnas tjänstgöring bör tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder. Det får dock bedömas lokalt i vad mån avvikelser behövs från vad som gäller för fullmäktige.

Förslaget i första stycket till 11 § överensstämmer med vad som gäller för fullmäktige. Bestämmelsen innebär att ordinarie ledamot har företräde till att delta i ett sammanträde framför en ersättare. En ledamot som kommer för sent till ett sammanträde har därför rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in. Detta regleras i andra stycket.

I tredje stycket regleras den ordning i vilken ersättarna skall tjänstgöra. Enligt 6 kap 9 § andra stycket KL skall fullmäktige om inte ersättarna väljs proportionellt bestämma i vilken ordning ersättarna skall tjänstgöra. Kravet i 1977 års kommunallag att turordningen skulle bestämmas vid valet har slopats. Det kan dock vara lämpligt att turordningen även i framtiden bestäms vid valet.

Om ersättarna har utsetts vid proportionellt val gäller särskilda regler i lagen om proportionellt valsätt.

Bestämmelsen om ersättarens företräde i fjärde stycket motsvarar vad som gäller för fullmäktige i 5 kap 13 § andra stycket KL. Om en sådan ordning leder till partiväxling föreslår vi en regel av innebörd att en ersättare som kommer för sent till sammanträde men som står före tjänstgörande ersättare i turordningen får träda in.

Kommuner som så önskar kan dock begränsa regleringen till vad som gäller för fullmäktige dvs första meningen i fjärde stycket.

Växeltjänstgöring

12 §

Förslaget innebär att nuvarande praxis om växeltjänstgöring skrivs in i reglementet. Det bör betonas att växeltjänstgöring får endast användas i särskilda situationer.

I första stycket skrivs in att en ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra när ärendet har avgjorts. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller för fullmäktige.

Om ersättare finns närvarande får en nämnd inte sammanträda med "luckor" även om en ersättare från annat parti eller motsatta blocket måste inkallas. För att undvika partiväxling införs i andra stycket en regel som gör det tillåtet för en ledamot och en ersättare att

tjänstgöra växelvis. Bestämmelsen stämmer överens med kommunal praxis i nämnderna. Detta innebär att en ledamot som avbrutit tjänstgöringen på grund av annat hinder än jäv åter får tjänstgöra när hindret inte längre finns. Bestämmelsen gäller om ersättarens inträde leder till partiväxling och får endast tillämpas vid ett tillfälle under ett sammanträde. Kommuner som så önskar kan dock välja att enbart ta in första stycket i reglementet.

Yttranderätt

Den lagstadda närvarorätten för icke tjänstgörande ersättare behålls i nya kommunallagen enligt 6 kap 11 §. Av samma paragraf följer vidare att fullmäktige skall besluta i vilken utsträckning ersättarna skall ha rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet. Enligt propositionen (prop 1990/91:117 s 198) kan ett generellt beslut lämpligen fattas i början av en mandatperiod.

Inget hindrar att regler om ersättarnas yttranderätt tas in i reglementen. Vi har dock valt att inte ta in regler om detta i förslaget.

Inkallande av ersättare

13 §

Formerna för inkallande av ersättare regleras inte i kommunallagen. Förslaget i reglementet innehåller inget nytt i sak. Det bör finnas en motsvarande regel i övriga nämnders reglemente.

Ersättare för ordföranden

14 §

I nya kommunallagen har reglerna om vad som skall gälla när varken ordföranden eller en vice ordförande kan tjänstgöra tagits bort. Fullmäktige skall i stället meddela egna föreskrifter. I 6 kap 16 § KL föreskrivs att fullmäktige skall meddela föreskrifter om vem som skall fullgöra ordförandens uppgifter när varken ordföranden eller en vice ordförande kan tjänstgöra.

Bestämmelser bör tas in i varje reglemente för kommunstyrelse och övriga nämnder.

I första stycket har den till levnadsåldern äldste ledamoten tillagts uppgiften att alltid fungera som tillfällig ordförande när samtliga i presidiet är hindrade att sköta ordförandeskapet.

Som alternativ kan man ta in en regel som ger kommunstyrelsen rätt att utse en tillfällig ordförande. En sådan lösning motsvarar bestämmelsen i 3 kap 6 § andra stycket 1977 års kommunallag. Alternativet kan formuleras enligt följande:

Om varken ordförande eller en vice ordförande kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde utser styrelsen en annan ledamot att vara ordförande tillfälligt.

Den till åldern äldste ledamoten tjänstgör som ordförande tills den tillfälliga ordföranden har utsetts.

Någon motsvarighet till bestämmelsen i 3 kap 6 § tredje stycket 1977 års kommunallag om att styrelsen får utse ersättare för ordföranden i vissa fall finns inte i nya lagen (prop 1990/91:112 s 199). Avsikten kan inte ha varit att ta bort denna möjlighet. Nya lagen får i stället tolkas på det sättet att eftersom frågan är oreglerad kan fullmäktige meddela egna föreskrifter i ämnet.

I andra stycket regleras därför vad som gäller om ordföranden på grund av sjukdom eller dylikt är hindrad att sköta uppdraget som ordförande en längre tid. Bestämmelsen avser att förhindra att den politiska ledningen i styrelsen ändras. Styrelsen får enligt förslaget utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättarens uppgifter omfattar inte bara de

uppgifter som ordföranden har vid sammanträdena med styrelsen utan också dem som ordföranden har att sköta mellan sammanträdena. Bestämmelsen motsvarar 3 kap 6 § tredje stycket 1977 års kommunallag.

Sammanträdena och kallelse

15 och 16 §§

Bestämmelser i ämnet bör tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder.

15 §

Regleringen av tidpunkten för sammanträdena med nämnderna är oförändrade i nya kommunallagen (6 kap 18 §). Lagen bygger alltjämt på sammanträdesformen och utesluter möjligheterna att tillämpa en modell med telefonsammanträden. Enligt 6 kap 18 § bestämmer nämnderna tid och plats för sina sammanträden.

Vårt förslag ger kommunstyrelsen större frihet än i dag. Kommunstyrelsen får själv bestämma om sammanträdestiderna.

16 §

Paragrafen i förslaget är i sak oförändrad men har förenklats språkligt. I första stycket anges ordförandens ansvar för att kallelse utfärdas. I praktiken ombesörjer normalt en anställd uppgiften på ordförandens ansvar. Detta behöver inte regleras i reglementet.

Med annan förtroendevald i tredje stycket avses sådan förtroendevald som fullmäktige med stöd av 4 kap 23 § KL i särskilt beslut har medgett rätt att närvara vid styrelsens sammanträden.

Nuvarande reglemente innehåller en "ventil" av innebörd att kallelse kan i särskilda fall ske på annat sätt. Femte stycket avser att reglera denna situation. Förslaget innebär ingen ändring i sak.

Ordföranden

17 §

Förslaget har förenklats så långt möjligt jämfört med nuvarande bestämmelse.

Bestämmelsen om närvarorätten i andra nämnder bör av praktiska skäl begränsas till att inte omfatta ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild. Vi har därför fört in en sådan begränsning i reglementet.

Kommunalråd

18 §

Kommunalrådets rättsliga ställning är oförändrad i nya kommunallagen. Bestämmelsen är ett exempel på en modell som måste anpassas till lokala förhållanden. Den skiljer sig från normalreglementet genom att bestämmelsen om närvarorätt har lyfts ur vårt underlag till reglementet.

I kommuner som har ett kommunalråd som tillika är ordförande i kommunstyrelsen regleras närvarorätten i 17 §.

Kommuner som har flera kommunalråd kan införa en regel i reglementet om närvarorätt av följande lydelse:

Kommunalråd får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten vid sammanträden i nämnder inom sitt ansvarsområde även om kommunalrådet inte är ledamot eller ersättare i nämnderna. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Bestämmelsen får jämkas beroende på samordningsbehovet och ansvarsfördelningen.

Närvaro och yttranderätt kan också behöva tillerkännas s k minoritetsföreträdare eller oppositionsråd. Följande regel kan tas in i reglementet:

Sådan förtroendevald, som av fullmäktige tilldelats särskilt uppdrag som minoritetsföreträdare, får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten i de nämnder som fullmäktige angivit i särskilt beslut. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Närvarorätten har begränsats på samma sätt som för ordföranden till att inte omfatta ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Kommuner som så önskar kan i stället reglera närvarorätten i särskilt beslut.

Justering av protokoll

19 §

I fråga om nämndernas protokoll hänvisas i kommunallagen till motsvarande regler för fullmäktige (6 kap 30 § KL). Reglerna om justering av protokoll har förenklats och fullmäktige får större frihet att bestämma formerna för justeringen. I 5 kap 61 § föreskrivs att ett protokoll skall justeras senast 14 dagar efter sammanträdesdagen på det sätt som fullmäktige bestämmer. För nämndernas del innebär detta således att ett protokoll skall justeras senast 14 dagar efter sammanträdesdagen. Fullmäktige får däremot bestämma formerna för justeringen.

Regler om justering bör därför tas in i varje reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder.

I förslagets första stycke föreslås att utöver ordföranden skall en ledamot justera protokollet. Inget hindrar att man utser en ersättare för den som utses som justerare.

I andra stycket tas in en regel om omedelbar justering. Förslaget innebär ingen nyhet i sak. En omedelbar justering får inte leda till oklarheter om innehållet i beslutet. I normalfallet skall paragrafen därför redovisas skriftligt innan styrelsen justerar den. Bestämmelsen har dock utformats som en "böra"-regel för att i vissa fall medge att paragrafen läses upp innan styrelsen justerar den.

Reservation

20 §

Reservationsrätten regleras i 4 kap 22 § KL och omfattar liksom tidigare bl a ledamöter och tjänstgörande ersättare i kommunstyrelsen och övriga nämnder. Bestämmelsen i lagen har förenklats och innehåller inget om skriftlig reservation. Av propositionen (prop 1990/91:117) framgår att paragrafen motsvarar vad som gäller i 1977 års kommunallag. Vi föreslår därför en kompletterande regel om skriftlig reservation i reglementet. I sak motsvarar förslaget vad som gäller enligt 1977 års kommunallag.

En bestämmelse om reservation bör tas in i varje nämndreglemente.

Delgivning

21 §

Nya kommunallagen innebär ingen förändring i sak vad gäller delgivning (6 kap 31 §). Lagtexten ger kommunen frihet att reglera frågan i reglemente eller särskilt beslut.

Förslaget innebär att styrelsen själv kan besluta vem som utövar de som utpekats i reglementet är behöriga att ta emot delgivning.

Motsvarande föreskrift kan tas in i reglementen för övriga nämnder.

Underteckna handlingar

22 §

När det gäller kommunstyrelsens handlingar föreslår vi en förenklad regel i reglementet jämfört med normalförslaget.

I övriga nämnder kan frågan regleras på motsvarande sätt eller avgöras av nämnden.

Utskott

23 §

Nya kommunallagen föreskriver att både fullmäktige och nämnderna har kompetens att inrätta utskott. Nämndernas kompetens är dock inskränkt på så sätt att de har rätt att besluta om utskott bara om fullmäktige inte har gjort det (6 kap 20 §).

Detta innebär att om fullmäktige i reglementet beslutat om att en nämnd skall ha ett eller flera utskott kan nämnden inte avskaffa ett sådant utskott eller bestämma om att inrätta ytterligare utskott (prop 1990/91:117 s 200).

Vi har i förslaget låtit fullmäktige bestämma om utskott i kommunstyrelsen. En kommun som inrättar andra utskott inom kommunstyrelsen t ex personalutskott får komplettera bestämmelsen.

Vi vill vidare peka på att termen utskott i nya kommunallagen har reserverats för sådana organ inom nämnderna som är politiskt sammansatta. Ett utskott väljs bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Ett sådant val kan ske proportionellt (6 kap 22 § KL). Ett utskott kan aldrig ges ställning som nämnd utan utskottet kan enbart svara för beredning av ärenden och fatta beslut med stöd av delegering från nämnden.

Bortsett från vad fullmäktige kan ha bestämt beträffande ett av fullmäktige inrättat utskotts beredningsuppgifter avgör nämnderna själva i vilka former ärendena skall beredas. Nämnderna kan själva tillsätta de nämndberedningar som behövs (6 kap 21 § andra stycket). Sådana beredningar kan bestå både av förtroendevalda och anställda.

Utskottens arbetsformer regleras inte i lagen utan får liksom för närvarande bestämmas lokalt inom kommunallagens gränser.

Kommunallagens krav på innehållet i reglementen avser nämndernas verksamhet och arbetsformer. Detta ger stöd för att begränsa reglerna i reglementet till föreskrifter om vilka utskott som skall inrättas och utskottens uppgifter. Arbetsformerna får nämnderna reglera själva.

Å andra sidan kan det vara lämpligt med enhetliga regler för utskotten i samtliga nämnder. Dessutom kan nämnderna delegera ärenden till utskott vilket ställer större krav på att utskottens arbetsformer är formellt riktiga. Ett sätt att styra upp utskottens arbetsformer och ge dem viss status är att skriva in regler i reglementet.

Vårt förslag innebär att vissa regler av kommunaldemokratisk vikt tas in i reglementet. Övriga regler om utskottens arbetsformer får nämnderna själva reglera.

Kommuner som väljer att låta fullmäktige besluta om utskott även i övriga nämnder bör ta in motsvarande regler i övriga nämndreglementen.

ÖVRIGT

Delegering

Delegering inom nämnderna kräver inte längre fullmäktiges bemyndigande (6 kap 33 § KL). Föreskrifter om delegering skall därför inte tas in i reglementen. Däremot kan det - särskilt vid organisationsförändringar - finnas anledning att se över delegeringsförteckningarna inom nämnderna.

Personalen

I normalreglementet finns en regel om kommunens administrativa organ. Kommuner som så önskar kan ta in en motsvarande regel. Innehållet i en sådan regel bör samordnas med delegeringsbestämmelsen i 8 §. Inom den förvaltningsstruktur som fullmäktige fastställer i bestämmelsen kan styrelsen besluta med stöd av delegeringsuppdraget i 8 §.

Ett alternativ kan vara en bestämmelse av förslagsvis följande:

Kommunstyrelsen skall se till att verksamheten har en tillfredsställande organisation.

Oavsett om en sådan regel skrivs in har kommunstyrelsen ett ansvar för att förvaltningen är tillfredsställande organiserad (se avsnittet under 9 §).

Närvarorätt

Bestämmelsen i 6 kap 19 § KL om närvarorätt för utomstående är till innehållet oförändrad.

Närvarorätten för chefstjänstemän rör i och för sig nämndens arbetsformer. Nämnden får dock själv avgöra närvarofrågan. Därav följer att fullmäktige inte behöver reglera närvarorätten i reglemente.

Kommuner som önskar reglera närvarofrågan för chefstjänstemän i reglemente kan ta in en regel motsvarande nuvarande föreskrift i normalreglementet.

Att en anställd är skyldig att inställa sig till den egna nämndens sammanträden följer normalt av anställningsförhållandet (prop 1990/91:117 s 199). Någon regel om chefstjänstemännens skyldighet att närvara och att föredra ärenden behövs därför inte i reglementet.

BILAGA 2

Riktlinjer för övriga nämndreglementen

ALLMÄNT

Den nya kommunallagen (KL) innebär att det blir en obligatorisk uppgift för fullmäktige att utfärda reglemente för varje nämnd med föreskrifter om nämndens verksamhet och arbetsformer (6 kap 32 § KL).

Övriga nämndreglementen har samma uppbyggnad som reglementet för kommunstyrelsen. Skillnaderna består främst i variationer i uppgiftsfördelningen. Procedurfrågor är däremot i grunden lika för kommunstyrelsen och övriga nämnder. I bilaga 3 presenteras en checklista på innehållet i övriga nämndreglementen. Checklistan bygger på vad som sagts i kommentaren till kommunstyrelsens reglemente om innehållet i övriga nämndreglementen.

NÄMNDERNAS VERKSAMHET

Enligt 3 kap 3 § KL skall fullmäktige tillsätta de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens uppgifter enligt särskilda författningar och för verksamheten i övrigt. Nya kommunallagen ställer krav på att fullmäktige tydligt anger i varje nämnds reglemente vilka uppgifter och vilket ansvarsområde nämnden har (prop 1990/91:117 s 155, 202).

Ingen del av den specialreglerade verksamheten får falla utanför någon nämnds ansvar på grund av otydligheter i reglementen. Det ankommer på fullmäktige att tillse att det blir ett sådant heltäckande ansvar. Uppgiftsfördelningen mellan nämnderna får inte heller medföra att samma fråga skulle kunna handläggas av flera centrala nämnder. Även om uppgifter från olika verksamhetsområden läggs samman i en och samma nämnd skall varje enskilt ärende givetvis behandlas med utgångspunkt i lagstiftningen på respektive område (prop 1990/91:117 s 41).

För att slå fast principen om en fri nämndorganisation beslutade riksdagen i samband med behandlingen av kommunallagen också om ändringar i vissa lagar där olika nämnders namn anges t ex lagen om trafiknämnd, hälsoskyddslagen, räddningstjänstlagen och plan- och bygglagen. Ändringarna innebär att det obligatoriska kravet på byggnadsnämnd, miljö- och hälsoskyddsnämnd, räddningsnämnd, trafiknämnd och omsorgsnämnd slopas fr o m den 1 januari 1992.

För tydlighetens skull skall nämnas att det obligatoriska kravet på socialnämnd och skolstyrelse också har tagits bort genom tidigare riksdagsbeslut (1990/91:SoU 9, 1990/91:UbU 4).

I propositionen med följdlagstiftning till den nya kommunallagen (prop 1991/92:17) fullföljs riksdagsbeslutet om en fri nämndorganisation genom att den särskilda benämningen på vissa nämnder i olika lagar slopas. Det rör byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, räddningsnämnden, trafiknämnden och omsorgsnämnden. I stället för att det i en författning anges att en viss nämnd skall utföra en uppgift föreslås att uppgiften i stället uttrycks som att uppgiften skall utföras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgiften inom området.

Förslagen i följdpropositionen föreslås träda i kraft den 1 januari 1992.

Reformen innebär vidare att lagstiftaren på de ovan nämnda områdena inte längre anger vad nämnderna skall kallas. Det bestämmer kommunerna själva.

I det följande redovisas ändringarna i speciallagstiftningens bestämmelser om nämnder som riksdagen beslutade vid behandlingen av kommunallagen samt förslagen i ovan nämnda proposition om följdlagstiftning.

I bilaga 3 presenteras en form av "mall" med exempel på hur specialreglerade uppgifter kan anges i kommunstyrelsens reglemente och i övriga nämnders reglemente. Våra exempel knyter an till lagstiftningstekniken i respektive speciallag. Det bör betonas att "mallen" är ett underlag för lokala bedömningar.

Våra exempel syftar på att nämnden har ansvaret för verksamheten i hela kommunen (centrala nämnder). Om nämnderna skall fungera på lokal nivå (lokala nämnder) måste reglementena ange nämndernas geografiska område och vilka sakområden de skall svara för. Fullmäktige måste också ta ställning till hur samordningen skall ske (prop 1990/91:117 s 43 och 155).

REGLERINGEN AV OBLIGATORISKA UPPGIFTER

Trafiken

I samband med kommunallagsärendet beslutade riksdagen som nämnts ovan om ändring i 2 § lagen om trafiknämnd (SFS 1991:902). Kravet på obligatoriska trafiknämnder slopades. I paragrafen föreskrivs i stället att i varje kommun skall det finnas en eller flera nämnder som

fullgör de uppgifter som avses i 1 §. För en sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

I följdpropositionen (1991/92:17 s 58-59) föreslås en ny rubrik till lagen nämligen lag om nämnder för vissa trafikfrågor. Vidare föreslås att 2 § skall upphöra att gälla. I stället föreslås en ändring i 1 § av innebörd att uppgifter enligt lagen inom kommunerna skall fullgöras av en eller flera nämnder. För en sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

I sak innebär detta enbart redaktionella ändringar jämfört med den tidigare beslutade ändringen i 2 § i samband med kommunallagsärendet.

Räddningstjänsten

I 10 § räddningstjänstlagen (SFS 1991:907) föreskrivs fr o m 1992-01-01 att i varje kommun skall finnas en eller flera nämnder för räddningstjänsten. För sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

Om t ex räddningstjänsten läggs på en nämnd som även svarar för fastighetsförvaltningen måste brandtillsyn vid kommunens egna byggnader och anläggningar undantas från nämndens ansvarsområde (3 kap 5 § KL). Uppgiften måste i stället läggas på någon annan nämnd och då anges i den nämndens reglemente. Inom sotningsväsendet kan också uppstå oförenliga uppgifter t ex att besluta om vitesföreläggande som rör kommunens egna fastigheter. Frågan är närmast teoretisk men ett alternativ är att låta en annan nämnd svara för brandtillsyn och sotning.

I följdpropositionen (1991/92:17 s 92-93) föreslås ändringar i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor som bl a rör räddningstjänsten. I 16 § om tillsyn slopas ordet räddningsnämnd och ersätts med uttryckssättet den eller de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten.

Civildförsvaret och beredskapen

Detta har kommenterats i underlaget till kommunstyrelsens reglemente under 6 §.

Skolväsendet

I 2 kap 1 § första stycket skollagen (1991:1111) föreskrivs sedan 1991-01-01 att varje kommun skall som styrelse för sitt offentliga skolväsende utse en eller flera nämnder. En förvandlingsbestämmelse finns som gör att beteckningen skolstyrelse behålls i skollagen.

I följdpropositionen (1991/92:17 s 71) föreslås i andra stycket att för en sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

Med offentliga skolväsendet avses enligt 1 kap 11 § skollagen det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och det offentliga skolväsendet för vuxna. Grundskolan, gymnasieskolan och särskolan ingår i begreppet det offentliga skolväsendet för barn och ungdom (1 kap 1 § skollagen). Med det offentliga skolväsendet för vuxna avses här komvux och svensk undervisning för invandrare (sfi).

I en kommun som väljer att ha flera nämnder för skolverksamheten får begreppet "offentliga skolväsendet" snävas in till de olika skolformer som avses; antingen grundskolan, gymnasieskolan eller komvux. I kommuner som övertagit huvudmannskapet för särskolan måste även denna skolform anges i reglementet.

Om man inrättar en barn- och ungdomsnämnd som förutom utbildningen även svarar för förskole- och/eller fritidshemsverksamheten måste förskole- och/eller fritidshemsverksamheten avgränsas från övrig socialtjänst. Vi har gjort avgränsningen med hjälp av 13-18 §§ socialtjänstlagen. Gränsen kan naturligtvis dras på annat sätt men det är viktigt att den är tydlig gentemot annan social verksamhet.

Socialtjänsten

I 4 § första stycket socialtjänstlagen (SFS 1990:1403) föreskrivs fr o m 1992-01-01 att kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Av andra stycket följer vidare att vad som i speciallagstiftningen sägs om socialnämnden gäller i förekommande fall den eller de nämnder som utses enligt första stycket. Även inom socialtjänsten finns således en förvandlingsbestämmelse som innebär att socialnämnden finns kvar i lagstiftningen.

I följdpropositionen (1991/92:17 s 37) föreslås ändringar i 38 § socialtjänstlagen som innehåller hänvisningar till 1977 års kommunallag. I paragrafen föreslås en förenklad regel av innebörd att för en socialnämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

I 22 § hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1990:1465) föreskrivs att ledningen av den kommunala hälso- och sjukvården utövas av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer enligt 4 § socialtjänstlagen. Detta innebär att kommunens hälso- och sjukvårdsansvar måste läggas på en nämnd som har vissa socialtjänstuppgifter. Socialtjänstuppgifterna kan emellertid fördelas på olika nämnder i kommunen så att exempelvis en nämnd ansvarar för både sociala och medicinska insatser för äldre- och handikappade medan andra socialtjänstuppgifter ligger på en annan nämnd.

Kommuner som tagit över hemsjukvården måste även ange denna uppgift i ett reglemente.

Vissa kommuner har tagit över särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda (omsorgsverksamheten) från landstinget. I 14 § lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m fl föreskrivs att ledningen av omsorgsverksamheten skall utövas av en eller flera nämnder (SFS 1991:906).

Kommuner som tagit över omsorgsverksamheten måste således ange vilken nämnd som har ansvaret för denna verksamhet. Här bör lagens uttryck "utövar ledningen av omsorgsverksamheten" användas. Om ansvaret för omsorgsverksamheten fördelas på flera nämnder måste detta också framgå av reglementen. Det kan gälla t ex gruppen barn och ungdom.

Plan- och byggnadsväsendet

I 1 kap 7 § plan- och byggglagen (PBL; SFS 1991:908) föreskrivs fr o m 1992-01-01 att i varje kommun skall det finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och ha det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten.

I följdpropositionen (1991/92:17 s 8 och 90) föreslås av redaktionella och lagtekniska skäl att termen byggnadsnämnd tillsvidare behålls i plan- och byggglagen. I 1 kap 7 § andra stycket PBL föreskrivs att vad som i denna lag sägs om byggnadsnämnd skall tillämpas på den eller de nämnder som utses enligt första stycket.

I följdpropositionen (s 87) föreslås vidare i 11 kap 3 § första stycket PBL att för en byggnadsnämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

Vidare föreslås ändringar i lagen (1966:742) om hotell- och pensionärrelse, fastighetsbildningslagen (1970:988), lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder, lagen (1939:608) om enskilda vägar, fastighetstaxeringslagen (1979:1152), bostadssaneringslagen (1973:531), ledningsrättslagen (1973:1144), anläggningslagen (1973:1149), lagen (1987:11) om exploateringsnämnden, lagen om ändring i fastbränslelagen (1981:599), lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor, naturvårdslagen (1964:822). Lagändringarna innebär att bestämmelser om byggnadsnämndens uppgifter ersätts med uttrycket den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet (prop 1991/92:17 s 16, 17, 25, 53, 65, 82-92, 107).

Kommuner som väljer att fördela uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet på flera nämnder kan avgränsa nämndernas uppgifter genom att i reglementena ange den lagstiftning som omfattar respektive nämnds ansvarsområde inom plan- och byggnadsväsendet.

Miljö- och hälsoskyddsområdet

I 4 § hälsoskyddslagen (SFS 1991:904) föreskrivs fr o m 1992-01-01 att i varje kommun skall det finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

I följdproposition (prop 1991/92:17 s 40) föreslås i 5 § första stycket hälsoskyddslagen att för den kommunala nämnden gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen.

Vidare föreslås ändringar i andra lagars bestämmelser om miljö- och hälsoskyddsnämnden. Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppgifter ersätts med uttrycket den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Ändringar föreslås i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse, förordningen (1956:413) om klassificering av kött, livsmedelslagen (1971:511), djurskyddslagen (1988:534), lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, naturvårdslagen (1964:822), miljöskyddslagen (1969:387), renhållningslagen (1979:596) och strålskyddslagen (1988:220); (prop 1991/92:17 s 16, 73, 75-77, 81, 107-112).

Vi vill vidare peka på att i renhållningslagen finns redan i dag frihet för kommunen att lägga vissa uppgifter på den nämnd som fullmäktige bestämmer t ex att pröva frågor om extra bortforsling av hushållsavfall enligt 14 § renhållningslagen. Ett annat exempel är dispens från att forsla bort annat avfall än hushållsavfall enligt 5 § renhållningsförordningen. I många kommuner ligger dessa uppgifter på miljö- och hälsoskyddsnämnden. De måste med nuvarande reglering preciseras i reglementet.

Kommuner som väljer att fördela uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet på flera centrala nämnder kan avgränsa nämndernas uppgifter genom att i reglementena ange vilken lagstiftning som omfattar respektive nämnds ansvarsområde inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

I bilagan presenteras också en skrivning för en sammanslagen "byggnadsnämnd och miljö- och hälsoskyddsnämnd". I detta exempel har vi inte angivit att nämnden enligt 1 kap 7 § PBL har det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten. Detta får anses följa direkt av lagen och behöver inte anges i reglementet. Om man vill skriva in detta bör även t ex skyldigheten att uppmärksamt följa utvecklingen inom kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseenden anges (4 § hälsoskyddslagen). Det bör vara tillräckligt att i reglementet slå fast nämndens ansvarsområde. Övriga uppgifter följer direkt av lagen.

Överförmyndarnämnden

Regleringen av organisationen av överförmyndarverksamheten i 19 kap föräldrabalken (FB) ändras inte i följdpropositionen. I propositionen (prop 1991/92:17 s 9) sägs dock att vissa frågor om organisationen av överförmyndarverksamheten för närvarande bereds i justitiedepartementet.

I propositionen (prop s 14) föreslås att hänvisningen till 1977 års kommunallag i 19 kap 16 § FB ersätts med en bestämmelse om att vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900) gäller, med de avvikelser som följer av detta kapitel också överförmyndarnämnd och i tillämpliga delar överförmyndare. Liksom tidigare gäller således nämndreglerna i kommunallagen om inget annat föreskrivs i 19 kap FB.

NÄMND FÖR PERSONALPOLITIKEN

Särskild personalnämnd

Det föreslagna reglementet för särskild personalnämnd har samma principiella uppbyggnad som 5 § i förslaget till kommunstyrelsereglemente. Den särskilda nämnden har att i stället för kommunstyrelsen fullgöra uppgifterna. Skillnaderna i reglementsförslagen hänför sig till två punkter, nämligen avseende beslut om stridsåtgärder och processföring i arbetsrättstvister.

Särskild personalnämnd äger enligt förslaget att besluta om stridsåtgärd, men först efter samråd med kommunstyrelsen. I ett kritiskt förhandlingsläge är det oundgängligen nödvändigt att kommunerna utan onödig omgång kan få fram ett beslut om stridsåtgärder för att förebygga obalans i förhandlingsläget. Någon särskild form för samrådet har inte föreskrivits eftersom detta måste ske snabbt. Att samråd har ägt rum bör dock protokollföras hos såväl kommunstyrelsen som den särskilda personalnämnden.

Enligt 6 kap 6 § KL tillkommer det kommunstyrelsen att föra kommunernas talan, där detta icke på grund av lag eller annan författning eller kommunfullmäktiges beslut ankommer på annan. Processföring i arbetsrättstvister i tingsrätt och i arbetsdomstolen bör lämpligen anförtros personalnämnden. Befogenheten innefattar även vanlig civilprocess eller process inför administrativ myndighet.

Verksamhetsansvarig nämnd som ansvarar för den egna personalpolitiken

Nämndens befogenheter begränsas i förslaget till att avse enbart nämndens eget verksamhetsområde. Beträffande nödvändigheten av att kommunen i vissa frågor har en sammanhållen arbetsgivarfunktion som tar sig uttryck i att endast en nämnd har hand om dessa frågor för hela kommunens räkning hänvisas till vad som sagts under 5 § i förslaget till kommunstyrelsereglemente.

ÖVRIGT

I kommentaren till underlag till reglemente för kommunstyrelsen anges vilka övriga regler om verksamheten som också bör finnas i varje nämndreglemente. I checklistan räknas upp vilka regler som åsyftas. Skrivningarna i underlaget till reglemente för kommunstyrelsen kan tjäna som underlag för hur reglerna skall utformas.

Om nämnden skall ha egen processbehörighet med stöd av 6 kap 6 § KL kan en sådan regel utformas enligt förslagsvis följande:

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt verksamhetsområde.

Även när det gäller delegering från fullmäktige till övriga nämnder har vi i kommentaren till underlaget för kommunstyrelsens reglemente pekat på vilka ärendegrupper som kan vara aktuella att delegera till övriga nämnder. Därutöver finns naturligtvis andra ärenden som är delegerbara och som för närvarande delegerats till nämnden med stöd av 1977 års kommunallag. Inom plan- och byggnadsväsendet kan det gälla t ex detaljplaner och gatukostnader.

Dessutom vill vi framhålla att om nämnderna får egen processbehörighet bör befogenheten att träffa överenskommelse om betalning av fordran m m delegeras (se under 8 § underlaget till reglemente för kommunstyrelsen).

NÄMNDERNAS ARBETSFORMER

Av redovisningen ovan framgår att kommunallagens regler om nämnder t ex 6 kap gäller genomgående för nämnder som ansvarar för specialreglerade uppgifter. För överförmyndarnämnd finns avvikande regler i 19 kap föräldrabalken.

I kommentaren till underlag till reglemente för kommunstyrelsen markeras under avsnittet arbetsformer vilka regler i procedurfrågor som bör tas in i övriga nämndreglementen. Dessa regler räknas upp i checklistan under arbetsformer.

Ett alternativ kan vara att utforma ett allmänt nämndreglemente som gäller samtliga nämnder i kommunen vad avser arbetsformer. Därmed uppnår man enhetliga regler. Bestämmelsen för nämndens sammansättning och utskott kan dock behöva regleras särskilt för varje nämnd. Vilket alternativ man än väljer kan vårt underlag till kommunstyrelse reglementet tjäna som underlag för lokala bedömningar.

Föreskrifter om nämnddelegering skall inte tas in i reglementen. Vi vill dock peka på att det även i framtiden kommer att finnas avvikande regler som inskränker möjligheterna att delegera ärenden inom vissa nämnder. Sådana regler finns bl a i socialtjänstlagen, hälsoskyddslagen, plan- och bygglagen och räddningstjänstlagen. I följdpropositionen (prop 1991/92:17 s 9) sägs att dessa regler kan behöva ses över när nya kommunallagen har tillämpats någon tid.

BILAGA 3

Checklista för övriga nämndreglementen

NÄMNDENS VERKSAMHET

- Sakområden (se exempel)
- Geografiska området om lokala nämnder inrättas (3 kap 4 § KL) Ev egen medelsförvaltning
- Personalpolitiken (om centralt personalorgan saknas) Information till allmänheten om den egna verksamheten Regelreformer
- Ev processbehörighet (6 kap 6 § KL)
- Registeransvar för personregister som nämnden för i sin verksamhet Delegering från fullmäktige (3 kap 10 § KL)
- Ansvar och rapporteringsskyldighet (6 kap 7 och 3 kap 15 § KL)

NÄMNDENS ARBETSFORMER

- Antal ledamöter och ersättare (6 kap 9 § KL)
- Ersättarnas tjänstgöring (6 kap 10 § KL)
- Inkallande av ersättare
- Ersättare för ordföranden (6 kap 16 § KL)
- Sammanträdena (6 kap 18 § KL)
- Kallelse
- Justering av protokoll (6 kap 30 § KL)
- Reservation (4 kap 22 § KL)
- Delgivning (6 kap 31 § KL)
- Undertecknande av handlingar
- Utskott (6 kap 20 § och 22 § KL)

Exempel på skrivningar om sakområden

EXEMPEL PÅ NÄR KOMMUNSTYRELSEN HAR HAND OM SPECIALREGLERADE UPPGIFTER

"Trafiken"

Kommunstyrelsen fullgör de trafikuppgifter som avses i 1 § lagen (1978:244) om nämnder för vissa trafikfrågor.

"Räddningstjänsten"

Kommunstyrelsen svarar för räddningstjänsten med undantag för brandtillsyn vid kommunens byggnader och anläggningar.

Kommunstyrelsen fullgör även de övriga uppgifter som enligt lag skall fullgöras av den kommunala nämnd som svarar för räddningstjänsten.

EXEMPEL PÅ NÄMNDER MED SPECIALREGLERADE UPPGIFTER

"Räddningsnämnd"

Nämnden svarar för räddningstjänsten och de övriga uppgifter som enligt lag skall fullgöras av den kommunala nämnd som svarar för räddningstjänsten.

"Skolstyrelse" (ansvar för hela skolväsendet)

Skolstyrelsen fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och vuxna. Skolstyrelsens uppgifter omfattar grundskolan, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Skolstyrelsen ansvarar också för svensk undervisning för invandrare.

"Gymnasienämnd" (ansvar endast för gymnasieskolan)

Nämnden ansvarar för den del av kommunens utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom som bildar gymnasieskolan.

"Barn- och ungdomsnämnd" (ansvar för grundskolan, förskole- och/eller fritidshemsverksamheten)

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och förskole- och/eller fritidshemsverksamheten.

Nämndens uppgifter omfattar grundskolan och de uppgifter inom socialtjänsten som anges i 13-18 §§ socialtjänstlagen.

"Socialnämnd" (reducerad)

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten och vad som i lag sägs om socialnämnd utom förskole- och/eller fritidshemsverksamheten. Nämnden utövar också ledningen av den kommunala hälso- och sjukvården.

"Socialnämnd" (ansvar för all socialtjänst även den kommunala hälso- och sjukvården).

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten och vad som i lag sägs om socialnämnd. Nämnden utövar också ledningen av den kommunala hälso- och sjukvården.

"Äldreomsorgsnämnd" (i kommuner där man endast ansvarar för hälso- och sjukvården i det särskilda boendet)

Nämnden ansvarar för omsorgen av äldre människor och människor med handikapp utom ekonomiskt bistånd. Nämnden utövar också för dessa grupper ledningen av den kommunala hälso- och sjukvården.

"Byggnadsnämnd"

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten enligt plan- och bygglagen. Nämnden fullgör också de övriga uppgifter som enligt annan lag skall fullgöras av den kommunala nämnden inom plan- och byggnadsväsendet.

"Miljö- och hälsoskyddsnämnd"

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt de övriga uppgifter som enligt lag skall fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Nämnden svarar också för att

- pröva frågor om extra bortforsling av hushållsavfall enligt renhållningslagen
- medge dispens från att forsla bort annat avfall än hushållsavfall enligt renhållningsförordningen samt
- att meddela föreskrifter eller dispenser för särskilda fall om bortforsling och förvaring av pappersavfall enligt renhållningsförordningen.

"Byggnadsnämnd och miljö- och hälsoskyddsnämnd"

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och miljö- och hälsoskyddsområdet. Nämnden fullgör också de övriga uppgifter som enligt lag skall fullgöras av den kommunala nämnden inom plan- och byggnadsväsendet eller miljö- och hälsoskyddsområdet.

Nämnden svarar också för att

- pröva frågor om extra bortforsling av hushållsavfall enligt renhållningslagen
- medge dispens från att forsla bort annat avfall än hushållsavfall enligt renhållningsförordningen samt
- meddela föreskrifter eller dispenser för särskilda fall om bortforsling och förvaring av pappersavfall enligt renhållningsförordningen.

NÄMND FÖR PERSONALPOLITIKEN

Särskild personalnämnd

Nämnden skall ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl a att

- med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11-14 och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden
- efter samråd med kommunstyrelsen besluta om stridsåtgärd
- själv eller genom ombud föra kommunens talan i frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- avgöra frågan om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- lämna uppdrag som avses i den kommunala delegationslagen (1954:130).

Verksamhetsansvarig nämnd; (ansvarar för den egna personalpolitiken)

Nämnden skall inom sitt verksamhetsområde ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl a att

- med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt
- själv eller genom ombud föra kommunens talan i frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- avgöra frågan om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Nämnden får dock inte besluta om stridsåtgärder eller lämna uppdrag som avses i den kommunala delegationslagen (1954:130).